

Načrtno puščena praznina?

Odprti prostor v fizičnem smislu mest marsikdo razume le kot prostor med grajenimi objekti. Torej je posledica gradnje, ker sam po sebi ni artikuliran, kaj šele samostojen. Osnova za njegovo razumevanje so grajene meje, robovi, ki jih je nekdo nekoč postavil po tehtnem preudarku ali kar tako, brez razmišljanja. V prvem primeru so to načrtovani perцепcijski, komunikacijski in interakcijski prostori, prizorišča nujna, za razumevanje grajenega prostora in funkcioniranje ljudi v njem. Takrat lahko govorimo o enovitem prostoru, kjer so intenzitete izrabe, kakor tudi namembnost in podoba površin unaprej določene oziroma načrtno različne. V drugem primeru so to nenačrtovani ostanki prostora, ki jih je seveda naknadno mogoče prilagoditi nekakšni rabi, posredno in popolnoma določeni z grajenimi mejami oziroma robovi.

Nekateri trdijo nasprotno, da odprtih prostorov v mestih, npr. ulic in trgov, ni več, ker je danes ves prostor fluiden in iracionalen. Zadovoljevanje perцепcijskih, komunikacijskih in funkcionalnih potreb ljudi je preseljeno v nadzorovani navidezni svet medmrežja ter zaprte prostore stanovanj, nakupovalnih središč, multikinov in transportnih terminalov. Tja se usajajo izbrani motivi iz naravnega sveta (npr. umetni vodotoki, cvetlične grede in skupine dreves v betonskih koritih, nadzorovana temperatura in zvok ter vedno prijazna osvetlitev reduciranega barvnega spektra) in prenašajo vzorci tradicionalnih elementov mestnega prostora (nakupovalne, toda pokrite ulice in trgi, klopi in vodnjaki, pa še kaj). Mesta so sedaj lahko le babilonske gmete nepovezanih delov, med njimi pa je avtističen in disfunkcionalen prostor, nekakšen nepomemben in obenem grozeče prazen nebodigatreba, prostor zgodovinskega Disneylanda, ki ga je treba vzdrževati. Odprti, zunanji interakcijski prostor, je prepuščen naključnim obiskovalcem, prometnim sredstvom in revežem, ki edini vzdržijo agresivnost in anonimnost takih praznih okolij, ali turistom, ki jim dvodimenzionalnost domačih monitorjev ne daje pravišnjega potovalnega zadovoljstva.

Menim, da je oboje napačno. Razmišljanja o odprtem prostoru mesta morajo biti vsebovana v vseh razmišljanjih o razvoju mesta kot celote ali njegovih posameznih delov. Odprti prostor ni fragment, ki bi se ga dalo obravnavati ločeno, brez upoštevanja njegovega lastnega značaja. To je prostor povezovanja, prostor grajene urbane sintakse ali prizorišče lastne pripovedi načrtno puščene praznine.

Ivan Stanič